

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 cèntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba Puerto Rico, y Extranger, 5

ESPERANT AL ENEMICH

—Ja soch al palco. Ara, si ell vol alguna cosa, que puji aquí dalt.

CRÒNICA

Segons el criteri de 'n Silvela el programa catalanista de Manresa vé a ser una cosa per l'istil de las monjetas manresanas, que quan tendres son riquíssimas, pero passat el primer any senten las novias, y d'any en any se van tornant dures, fins que acaban per no poderse menjar, sense perill de agafar un mal de ventre.

En Silvela qu' es un tasta-olletas, també n' havia menjadas de teorías catalanistas emanadas del programa manresà. Se trobava a l'oposició, volia guanyarse amichs a tota costa y feya la gara-gara als elements regionalistas. Pero avuy, desde 'l poder, troba que las monjetas son un menjar massa ordinari, y diu que se li indigestan.

A Lleyda té un Pons Pilat del morro fort que ha trencat l'olla perque en tota aquella provincia no se 'n puguin coure, y además hi té un jutje, digne company del governador, que imitant al Pare Sardá ha dit: «El catalanismo es pecado.»

Cert que a Barcelona, a Tarragona y a Girona continuan las cosas com avants, pero ja se sab que las irrupcions de Castella sobre Catalunya, quan no comensan per l'Ebro, s'inician pel Segre, y aquesta vegada han principiats per la banda de ponent. Lo generalíssim que dirigeix la campanya, aquell Pons Pilat citat poch ha, no dupto que farà estragos, si s'atén a las paraulas que li atribueix la *Veu de Catalunya*, la qual suposa qu'en conversas particulars no s'ha avergonyit de dir «que faria trossos del vestit que porta si sapigués que son panyo era fabricat a Catalunya.»

Cal, donchs, que 'ls inglesos s'encarreguin de vestirlo, ó d'altra manera se 'us quedarà en camisa... y es poch vistós aixó de iniciar una campanya tan heroica en paños menors com qui's disposa a pendre un bany.

Algú extranyará que, en aquesta qüestió concreta prenguem la defensa dels catalanistas, nosaltres que tantas vegades els hem posat en solfa; pero 'ls veyem víctimes de una verdadera injusticia, y al seu costat ens tenen, no precisament per ser ells catalanistas, sino per lo molt que 'ns satisfá a nosaltres colocarnos al costat de la rahó.

Poch mes ó menos fem com el diputat Sr. Canyellas que senae ser Segador, defensa ab energia 'l dret a la vida del programa de Manresa, mentres alguns dels seus colegas, com en Sallars, en Cucarella y altres de la cria polaviejista diuen que no hi senten de aquesta orella, y permeten que 'l programa manresà quedi penjat, afalagant a n' en Silvela ab l'esperansa de obtenir el bobó del concert económic.

¡Váginlos ab ideals a n' aquests Pares Conve-niencias, de l'ordre de la Sagrada Ventresca!

Ja qu'ells no fan lo que deuen, just es que 'ls sustituhim tots los homes honrats, partidaris del respecte al dret agé. Lo programa catalanista de Manresa será bó ó dolent, simpátich ó antipátich, segons el criteri, 'ls gustos ó las preferencias de cada hù en particular; pero es fíct, perfectament lícit, no conté cap principi que atenti a la integritat de la patria, ni s'aparta un punt de las vías legals en los procediments que preconisa. Posarlo, donchs, fora de la lley es una solemne etzegallada, y si en Silvela tingués un átom de formalitat, a horas d'ara ja hauria cridat

al ordre al Pons Pilat de Lleyda y al Jutje que ha tingut a bé confirmar las disposicions de aquest, declarant ilegal lo propòsit de fundar un nou Centre Catalanista.

No hi val l'excusa silvelina, es a dir casuística, de que 'l poder executiu no té per que entrometés en las resolucions del poder judicial, aquí ahont tots estém en el secret de com se governa y de com s'administra justicia en aquest país. Si 'l poder judicial sigués independent de veras ¿per ventura prosperarian las maldats del caciquisme y 'ls excessos irritants de la tautologia política?

¿Y qué resulta després de tot de que a Lleyda siga processable un fet que deixa de serho en las restants provincias catalanas? ¿No podem dir ab tota la boca que l'home del sentit jurídic se complau en fernes viure en un verdader cantonalisme anárquich?

Dat lo qu'está passant bé podem dir que a Madrid tenen el dó de no engaltar; y serán ben poch agrahts els catalanistas si 's queixan del tracte que 'ls hi donan els polítics de la Vila del Os. Ells son els que mes s'empenyan en ferlos creixer, y no duptin que ho lograrian.

Tanta torpesa mostran el govern y la major part dels diputats al combatre al catalanisme, ab tanta facilitat relliscan y cauhen brutalment damunt no ja del catalanisme sino de Catalunya, que prompte no hi haurá un sol catalá que no senti odi y despreci per tota aquesta caterva d'insensats. Molt virtut y un gran patriotisme van fentse necessaris pera resignarse a formar part de un Estat que té tal govern y tal majoria parlamentaria, empenyats en anular las honradas aspiracions de un poble digne.

Aquella incompatibilitat de humor, de sentiments y de interessos que tots els bons espanyols deurian procurar fer desapareixer, se diria qu'ells s'empenyan en fomentarla. Y a tal punt han arribat las cosas, que ja es intolerable lo qu'está passant.

No: no es possible escoltar ab calma 'ls atachs que 's dirigeixen a Catalunya, fills de una antipatia irreflexiva, irracional. Nosaltres qu'hem censurat sempre tota propensió a fomentar antagonismes entre las diversas regions espanyolas, no podem passar perque s'ataqui a Catalunya, com no passavam perque certs catalanistas fessin base de tota la seva propaganda 'ls atachs a Castella y a otras regions de la Península, tractant de posar en ridicul sas costums y son llenguatge.

Lo que no podíam admetre en los últims menos encare podem disculparho en los primers, que per la representació pública qu'exerceixen haurian de donar mostres de ser molt mes entenimentats.

Y a fé que 'n son ben poch.

Quan l'altre dia un diputat parlava del idioma catalá, tota una gossada d'energúmenos, va alsarse cridant:

—Dialecto!... Dialecto!...

No se m'oculta que no venen obligats a saber filológicament qu'es idioma y qu'es dialecto, ni tampoch a coneixer ni tan sols de nom los monuments literaris de la llengua catalana... prou feyna tenen en dominar la gramática parda de la política menuda y l'art de las tupinadas electorals... Pero 'l que no sab una cosa, lo millor que pot fer es callar.

May siga sino per evitar que Catalunya, can-

INDUSTRIAS BARCELONINAS

Fàbrica de café. (Ab permis de l'autoritat.)

sada de las sevas estultas intemperancias, tinga de comensar ensenyantlos la llengua y haja de acabar ensenyantlos las dents.

P. DEL O.

DISFRESSADA?

Lo qu' es aquest any, Ramona, no cal que 't posis careta...

Gracias á una malaltia que has dut ab molta reserva, s' ha trasformat lo teu cutis d' una mena de manera que ara ja no ets la xicoteta que ha fet perdre la xaveta á n' el del bigoti ros, á n' el de la barba negra, al de las patillas curtas, al de las llargas melenas, al vell, ja fumut de fastich, al jove sense experiencia...

Ara ja no ets tú, ets un' altra; els teus ulls ja no llampegan, el teu front es granullat y els teus llabris ningú 'ls besa.

Els amichs que t' adulaven ara ja no 't volen veure; els plahers que 'ls hi has causat els han olvidat per sempre. ¡Pobre noya: tens la cara com la terra d' un pessebre!

Jo, que tant t' he vist zereurias que casi no t' vaig conèixer el dia que t' vaig trobar boy mirant una comedia assentada en un silló en el Teatro Romea? Tenias la filo sia desde 'l públich ho vaig veure!

Lo qu' es aquest any, Ramona, no cal que 't posis careta.

SALVADOR BONAVIA.

LA CRISIS DE LAS CRIADAS

Es un fet per tothom observat: las criadas han desaparecut de Barcelona.

La familia que avuy per qualsevol motiu se queda sense, es inútil que 'n busqui. En totas las portas ahont vaji á trucar rebrá la mateixa contestació.

—¿Criadas? No n' hi ha: será difícil trobarne.

El forner els dirá que ja procurarà estar al aguayt, pero que no se 'n refihin gayre, porque van escassas, molt escassas.

El porter els respondrá que bueno, que donará veus, encare que dupta que 'ls pugui servir, porque mesos há que no 'n passa ni una.

L' adroguer, verdader cacich del gremi, acabará per donarlos el cop de gracia, ensenyantlos un grapat de paperets blancs.

—¿Veus?—els dirá:—Tot aixó son apuntacions de familias que 'n buscan y m' han deixat la direcció. Hi ha papeleta d' aquestas que fa sis ó set senmanas qu' es al calaix.

¿A qué deu atribuhirse aquest fenómeno?—s' preguntan extranyats els esperits observadors.

Perque que la present crisis es positivament rara, no hi haurá ningú que ho negui.

Avants, per cada plassa de criada vacant, sortian deu ó dotze xicotetas que la sollicitavan. Bastava circular uns quants avisos pera trobarse tot el recibidor ple de minyonas oferint els seus serveys.

Si en lloch de criadas se tractés de criats, l' escassés actual s' explicaria sense grans esforços. Els claros que han ocasionat els últims desastres, las baixas causadas per l' emigració, els brassos que ocupan l' industria y l' agricultura, tot aixó serian rahóns més que suficients pera justificar la possible desaparició dels criats.

Pero las criadas, las numerosas legions de criadas ab que fa un any contavan els vehíns de Barcelona, ¿ahont son? ¿qué s' han fet? ¿se las ha tragat la terra?

El problema m' havia obsessionat tantas ve-

CONEGUDA ANTIGUA

gadas, com sens dupte haurà succehit a molts dels lectors, que últimament, empenyat en no abandonarlo fins a sortir-me ab la meua, després deno pocas averiguacions hi tingut la sort de poguerlo resoldre d' una manera victoriosa.

Un senzill memorialista ha sigut el mortal que ha pronunciat el *fat lux* dissipador de las tenebras en que l' intrincat enigma m' havia sumergit.

La vista d' un quadret penjat en la seva barraca, ab el lletrero *Se colocan sirvientes*, va sugerirme l' idea de sometre'l a un interrogatori.

—Permetim—vaig dir-li sense anàrmen ab preàmbuls: — segons l' anunci de la porta, vosté coloca criadas. ¿Qué 'n té gayres per colocar?

—Cap—va respondrem l' home:—no sé 'l temps que fa que no 'n venen.

—Aquí precisament el vull. ¿A qué 's deu això? ¿Quinas son las causas d' aquesta desaparició inexplicable?

El memorialista va mirar-me com si jo acabés de dir una heretgia.

—Ni 's tracta de cap desaparició, ni la cosa té res d' inexplicable, ni això obeeix, com vosté diu, a causas, sino a una sola causa, molt clara per cert y molt natural.

—¿Y vosté la sab?

—¡Ja ho crech! Com la sabem tots els que intervenim en aquest negoci.

Y posant fil a l' agulla, va comensar a enraonar d' aquesta manera:

—La desaparició, com vosté la titula, de las criadas se deu pura y exclusivament a las guerras d' América y Filipinas. Desde que la lluita va iniciarse fins avuy, el número de forasters que han vingut y s' han quedat a Barcelona es incalculable. Familias enteras de ricatxos cubans, emigrants de Puerto-Rico, fugitius de Filipinas, generals, magistrats, administradors, inspectors, intendents, tothom ha vingut a parar aquí y aquí s' ha establert y ha parat casa. ¿Comensa a aclarirsi una mica lo que a vosté li semblava tan extrany?

—En efecte: un augment de població forsosament ha de produhir un desequilibri...

—Pero gros, molt mes gros de lo que vosté 's figura. Si aquestas tres ó quatrecentas familias que la guerra 'n ha dut fossin com la majoria de las familias catalanas, el nivell s' hauria restablert ab relativa facilitat. Las provincias envian cada any el necessari contingent de noves criadas porque n' hi pugui haver per tothom, y a pesar de la vinguda dels forasters, els barcelonins no s' haurían quedat sense. Lo que ho ha desbaratat tot es

—¿Que 'm tregui un xich la careta porque desitjas saber si soch la que tú 't figuras? Ja está treta. Y ara ¿qué?

la índole especialíssima de la gent que se 'ns ha ficat á casa.

—No comprench...

—Cada familia de las que han vingut necessita no una criada sino mitja dotzena. Tractantse de cubans y puerto-riquenyos, tot servey els es poch. Una criada per la senyora; una pel senyor, una per las senyoretas, una pels nens, una pels llores, una per la cuyna, una per la taula...

—Y naturalment, perque una familia aixís pugui tenir el servey complert...

—Sis familias catalanas s' han de quedar sense. Ademés, hi ha que tenir en compte la qüestió del salari. Per més que vosté pagui á la seva minyona, may li donará 'l sou que poden donarli aquests ricatxos, aquests generals que han vingut carregats d' or, aquests ex-intendents y ex-administradors que han arrencat l' última fruyta del arbre de las colonias.

—Té rahó...

—Finalment, hi ha un' altra cosa. Montadas aquestas familias ab el major desordre y falta d' administració, las minyonas fan allí lo que 'ls dona la gana, y per poch que coneguin la cansó de la *Menegilda*, el cárrech se 'ls converteix en una canongia ab més gangas que mals-de-cap y mes horas de gresca que de feyna. Ara bé, davant d' aquests arguments ¿s' explica vosté ben clar que las criadas *desapareguin*... de casa nostra, engolidas per la espléndida clientela que las desgracias d' Espanya 'ls han proporcionat?

Aixís parlá 'l memorialista, esqueixant completament ab sas revelacions el vel del misteri. ¡Ditxós Cuba! ¡Ditxós Puerto-Rico! ¡Ditxosas Filipinas!...

En la catástrofe ahont tot s' ha enfonsat, no

sols hi hem perdut l' honor, els diners y la sanch, sino fins las criadas.

¡Bonich negoci hem fet ab la tal guerra!

A. MARCH.

TOT ES IGUAL

L' Antonet es un xicot que no té cap pel de... guapo pero es molt devot, en cambi, no precisament de Baco ni de cap deu milològich, si no qu' es un noy beato molt amich de freres, monjas, donas de mon, y... altres trastos. Es un xiquet calavera, pro un calavera tan manso, que casi sempre li toca... ser cornut, y pagá 'l gasto. Aixó si; no diu mentidas perque li causa reparo falta al octau manament, pero pel *set*, es un *pájaro* que si pogués, molt sovint hi faltaria sens' asco. L' altra nit tot passejantse per el carrer de Fernando, va veure certa *jamona*, que 'l feu quedá *estupefacto*. Comensá per dirli cosas, y anantli seguint els passos, al carrer de sant Erasme, arribavan al poch rato ficantse dintre una escala ella y ell, tot xano, xano. Però un home que 'ls seguia portant á la ma un gayato, tan bon punt l' escala puján

EL DEFENSOR DEL BISBE

—¡Enrera, baladrers, tothom enrera, si no voleu tastar ma llumanera!

els tanca la porta, y... ¡vamos!
al cap de poch se sentian
forts jomechs, y era que un jaco
rebia 'l pobre Antonet,
d' aquell hom per cert gens mauco.
Resultat de tot aixó:
que 'l xicot té fet un *Sacro*
colegi de cardenals,
tot el cos, que jo ja 'l planyo.
Y per no dir cap mentida,
si un amic al visitar-lo
li pregunta si té 'l dengue,
ell contesta:—No; 'l *trancazo*!

LLUIS G. SALVADOR.

E L L

—Miren, ab tot y' ser vella,
encare fa cert goigjot.

QUI NO TÉ RES QUE FER....

El gat pentina.

O fa bombollas de sabó.

O discuteix qualsevol tonteria que no interes-sa á ningú.

En vista, segurament, de que alló del sigle XIX y 'l sigle XX ja no distreu al públich—que ab ra-ranimitat va declarar que, mentres no li aumentessin las contribucions, se conformava á viure en el sigle que 'l govern volgués—els eterns desocupats han trobat un nou tema ab que entre-tenirse.

La qüestió es la següent: l' actual any 1900 ¿en quina forma ha d' abreviarse?

Aixís com, verbi-gracia, dihem que á donya Isabel van enviar-la á passeig l' any 68, que la República va proclamarse 'l 73, que don Alfonso 's va morir el 85 ¿cóm s' ha de conjumar pera escriure abreviadament l' any actual?

Durant el sigle, desde l' any 1801 al 1899, ci-tant l' última ó las dugas últimas xifras, estava la cosa arreglada. La guerra del any 8, la consti-tució del any 20, la revolució del 54... no hi ha-via ningú que no ho entengués, á pesar de la su-pressió de la mitat dels números.

Pero tractantse del 1900, el negoci varia de mala manera. 1900 acaba en dos zeros y no es po-sible dir: L' any 00, perque ningú sabria lo que aixó significa, ni tindria res d' extrany que mes de quatre, prenent els zeros per lletres, se cre-guessin que aquell 00 vol dir senzillament oo!... Ni mes ni menos que quan se vol fer aturar un matxo.

Y aquí tenim als *pentinadors de gats* encallats y perduts en un mar de confusions.

¿Cóm s' ha d' abreviar l' any corrent?

¿Dirém l' any 00? Ja hem quedat en que no.

¿Dirém l' any 900? Sembla la solució mes racio-nal y senzilla; pero molta gent no l' accepta y al-tres, tot y considerantla bastant enrahonada, la troban erissada de dificultats materials.

Y torném á lo mateix. ¿Cóm s' ha d' abreviar l' any 1900?

Si 'm permeten clavarhi cullerada, diré que se-gons el meu modo de veure l' any 1900 no s' ha d' abreviar de cap manera.

El mer fet de que ni 'l 00 ni 'l 900 siguin del gust del respectable públich vé á donarme la rahó.

Las abreviaturas han de ser claras, precisas, indiscutibles. Si després qu' hem abreviat una paraula, els que la llegeixen l' han d' anar á en-senyar á tots els seus amichs y als vehins de l' escala perque 'ls expliquin lo que vol dir, l' ab-reviació es dolenta, mal feta y perturbadora.

Alguns cops ho he vist en lletreros: *F.co* ¿Qué signifigan aquestas lletres? ¿Franco? ¿Francisco? ¿Federico? Y aquestas altrás: *An.o* ¿cóm s' han d' interpretar? ¿Com Antonio, com Antonino, com Antiocho, com Anastasio, com Antero?...

Després, l' abreviatura sols s' ha d' admetre en el cas de que sigui indispensable.

Si podém posar *Barcelona* ¿per qué hem d' en-redar las cosas posant *Barña*, com fan alguns?

Si en la carta ens hi cab *Diciembre* ¿per qué per la miseria de tres lletres hem d' escriure no mes *Dicbre*.

L' any 1900 ¿no 's compón de quatre xifras, ni extranyas ni difícils de fer ni de recordar?

Pues posém 1900, y fugim de mutilacions ridí-culas y economías mal entesas.

Poguessim estalviar el 9, qu' es xifra de pes y representació numérica, encare encare; pero total pera ahorrarse un 1, el mes pobre y desacreditat dels números, el mes desgraciat de la quinta, el mes prim y esquifit de tots?

Hala! No siguem miserables: posém 1900 com mana 'l calendari y recomana la claretat. Lo que aquest any podem gastar de mes en temps y tinta, prou que ho recuperarem el que vé.

L' any 1. ¡Calculin!

MATÍAS BONAFÉ.

AL DENGUE

Carta oberta

Sr. Dengue: Ab lo respecte degut, me poso als seus peus per dirhi quatre de frescas ja que bé se las mereix.

Entrém de *pet* al assumpto:

Jo soch un pobre adroguer que 'm guanyava la videta venent arrós y fideus, y patatas y moniatos y algunas cosetas més que al cap del dia 'm donavan al calaix uns vint drets, ab quatre ó cinch de negoci que 'm deixavan molt content.

Ara ha cambiat tot d' aspecte; al presentarse vosté la botiga que semblava tot lo sant dia un safreig, s' ha tornat un cementiri, puig si alguna cosa 's ven son tres unsas de bolados ó bé cinch céntims d' arrel de malví, ó bé sucre candi y alguna mica de the.

No 's cregui que siguin bromas; com la rahó m' assisteix li suplico ab tota l' ànima que torni a n' als adroguers la tranquil·litat perduda, puig ara sembla talment que los farmacéutichs venguin safrá y arrós y fideus y els adroguers ácit bórích y fins pegats pel elatell.

Si després d' aquestas noves en perjudicá insisteix, jo en nom de tot el meu gremi vinch per ferli sapiguer que estém disposats a unirnos y tancá els establiments y surtir tots ab escombras y al puestó que l' atrapém trencarli el cap, l' espinada, los brassos, el coll, els peus, el nas, la cara y las camas per que no 'ns empipi més,

FRANCESC COMAS.

SALÓ PARÉS

Sempre son de bon veure las exhibicions que s' efectuan en aquest favorecent local; pero mes que caplas que tenen caràcter de generalitat. Lo present se distingeix sobre las anteriors per lo ben equilibrada.

Se diria que 'ls nostres pintors se las apostan a fer gala de son domini de la técnica, donant la major part d' ells una idea ventatjosa del vol que de un quant temps ensá ha alcançat a Barcelona l' art pictòrich. Tots generalment treballan en serio y a conciencia.

En Graner ab son quadro religiós *Paz-bovis* ocupa la testera. Es una obra inspirada, plena de caràcter mistich, y ab un joch de llum fosforescent que sols ell sab trobar en los colors de sa paleta.—L' Urgell (Modest) exposa un despertar del dia, que poetisa una hora tan poética desi mateixa. En Mir ab L' *Estany* presenta una tela de mestre.—¡Ab quina fermesa, ab quina seguretat està reproduhit al natural!... Aixís es com se pinta!—En Tamburini sempre elegant, original y sentint la poesia exquisida se manté a l' altura que ha sapigut guanyarse.—L' Andreu Solá exhibeix una nota verament sentida.—En Cusi afina sas elegancias exposadas a la llum artificial de un palco de teatro.—En Barrau ostenta la

ELLA

—Sembla mentida del modo que 's conserva aquest xicot...

solidés del seu art abla figura de *La femme du ouvrier*.—En Pep Masriera exhibeix sos preciosos paissatjes impragnats de frescura y de am benit; y son germà Francisco sas refinadas donas envoltas en luxosas telas de una fastuositat soberanament reproduhida.—En Ricart Urgell dona un pas de gegant ab sa tela *Primavera*, realista de bona lley y de una admirable armonia d' entonació.—En Carlos Pellicer demostra lo qu' es capàs de pintar ab sos exquisits retrats.—En Raurich descolla per sos vigorosos paissatjes marcats ab un sello eminentment personal dintre de la veritat mes exigent.—En Torres y Fuster se distingeix per sos exquisits caps femenins.—En Galwey per sos paissatjes soberanament impressionats.—En Marqués par sa hermosa nota de Amsterdam...

Y vaja, que no acabariam may si haviam de seguir detallant.

L' Agrassot, l' Alsina Amills, l' Amigó, en Baixas, en Baixeras, en Béjar, los tres Borralls, en Brunet y Fita, en Cortés, en Creci, en Dorda, l' Escarrré, en Ferrater, en Lluís Foix, l' Hoyos, en Larraña, en Ricart Martí, en Mas y Fontdevila, en Matilla, en Michel, en Tomás Moragas, l' Enrich Pascual, en J. Pérez, en J. Pinós Comes y en Joan Pinós, en Roman Ribera, en Roig y Soler, en Roig y Valentí, en Modest y l' Emili Teixidor, l' Aureli Tolosa, l' Anton Utrillo, en Vancells, en Vilallonga, en Pere y en Tomás Viver, en Vidal y Firmat, y en Xiró, lo mateix que las Sras. Antonia Ferreras, Serafina Ferrer, Joana Soler, Pepeta Teixidor, Visitació Ubach y Lluís Vidal, tots exhibeixen obras dignas d' elogi en un ó altre concepte.

Atché, l' eminent escultor, exposa un hermosíssim retrato, y Juliá Vallmitjana una colecció d' esmalts preciosos, que bastan á formar la reputació de un artista.

FRÀ JUNCOSA.

CASUS CONSCIENTIÆ

Jo la estava mirant, guapa y xamosa, acotada al teler, movent l' agulla, resplandintli en lo rostre l' argentada blancor que de la tela 's despenia... Jo la estava mirant com se distreya brodat un rieh mantell pera una núvia, fixos los ulls en lo brodat artístich, fregant sos pits menuts com duas rosas en lo boix del teler, roja de gaitas, y en tant en tant gronxantse en la cadira.

Y ella pensava en mí, no 'n tinch cap dupte.

Aquell llensol li despertava idees de amor y de passió, y s' hi delectava. Ella 'l veyia extés al lit dels nuvis, arrapantse á la pell, fent pessigollas, gormandintse ab lo néctar dels misteris, confident dels secrets de duas ánimas.

Y ella y jo, y ningú més, eram los nuvis, junyintnos l' un á l' altre, revolcantnos com dos cadells, jugant sobre la molsa, y á petons, á petons, llensant la vida!

Y ella pensava en mí! sense adonarse, acotada al teler, movent l' agulla, de que jo la mirava desde afora, desde 'l carrer, embabiecat, extàtich, com lo baylet que guayta la sortida del sol, y creu que 'l mar es qui l' aixeca. Mes s' enganya 'l baylet, y jo acertava, y l' acertar me feya batre 'ls polsos, y 'm vibravan els nervis, y 'm fugia l' esperit, agraht, cap á abressarla!

¡Abrás sacrilech per las lleys que 'ns menan!
¡Profanació punible, segons contan los pergamins antichs que 'ls doctes citan!
No era aquella la dona reservada als meus sentits pera endolcirlos sempre.
La dona meya, la bacant forrosa, la muller respectada y convinguda era un' altra y ab ella sols podia

passejarme pel món com un imbécil, cusit als plechs del seu vestit, y encare que l' aborris mon cor, y que sa ombra fos per mí 'l ganivet que al xay espera!

Y era aquella, no obstant, xamosa y guapa, acotada al teler, movent l' agulla, era aquella la dona dels meus somnis, la germana del l' ánima, la esposa á qui jo amanyagava en los meus brassos y á petons li clohia las parpellas! Era aquella la dona ab qui dormia mon pensament; la verge que 's llensava á estimarme sens vendrens; la que 'm deya, ab los ulls entelats y conmoguda:
—T' estimo porque ets tú, no porque ets home!
T' estimo porque ets tú, no pel qu' espero;
t' estimo porque ets tú, y t' estimaria encare que 'm portesses á la forca!

¡Oh dona, tu has vensut! La flamarada del teu amor, m' ha fos com una cera; jo era ferro, tu foch; ja m' has fet dútil; ja m' has posat en mans de ton arbitre, y he d' ésser teu, encare que 'm reclame lo bras de un' altra dona que 's diu meya. No 'n fassas, cas! Ets tú la que m' encisas, ets tú la á qui jo veig esplendorosa donant la llum al sol y al cel estrelles, ets tú la que jo porto á dins de l' ánima, y voldria ésser Den no mes un' hora per durte á la més alta gerarquía y poguer encarnarme en tas entranyas!

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

LLIBRES

TONTERÍAS, per JEPH DE JESPU. —Als lectors de LA ESQUELLA menos que á ningú hem de fer la presentació del autor de aquesta colecció de versos: bé 'l coneixen prou per la part que ha prés sovint en las tareas de la coloboració... El coneixen prou y estem segurs que 'l aprecian. De l' obra que avuy ha donat á l' estampa, formant un tomet elegantíssim d' excelent tipografia y exornat ab una garbosa portada de 'n Ramón Casas, també 'ls lectors de LA ESQUELLA n' han saborejat alguns primors. Ab lo mateix titol de *Tonterías* s' han publicat aquí en distintes ocasions alguns fragments del llibre... y avuy comprem millor que may aquest titol, que l' autor haurá adoptat com á sagell de sa modestia; pero queresulta molt apropiat al objectiu de l' obra, que no es altra que sentir pintar, y recordar los amors posats en una dona que 's trahi... amors sensuats, pero no menos anyoradissos y provocadors de amarguras y sarcasmes.

La musa de 'n Serra y Constansó es viril y nervuda ans que tot. No tría las frases y abomina dels enfemismes; se 'n va sempre de dret al bulto, y en moltes ocasions els seus versos petan com escopetadas. Lo sensualisme afeminat, no 'l coneix el poeta, que sab estimar y aburrir de cor, sempre ab lo mateix foch, ab la mateixa ánima, ab fortas sotragadas y enérgicas vibracions.

Sas imatjes resultan vivas; sas hipérboles adquireixen un poderós relleu: versifica ab notable facilitat... y fuig com de la peste de aquellias formas floralescetes fetas ab motillo, pera dir las cosas tal com las sent, mal tinga de incorre en una que altra duresa de forma, en un qu' altre vulgarisme de concepte. Aquest procediment que repugnará á mes de un lector apegat á certs convencionalismes d' escola, dona al llibre de 'n Jeph de Jaspus el valor que nos altres estimém molt de una gran sinceritat y un caràcter eminentment personal.

Com una mostra de *Tonterías*, reproduhim la curta composició que á manera de dedicatória ocupa la primera plana, la qual compendia 'l caràcter, el móvil y 'l pensament general de l' obra. Diu aixís:

«Si fores l' esperó dels meus desitjos
y l' objectiu dels meus ensomnis d' or;

UN QUE JA HA REBUT (per V. BUIL.)

—¡Aaay! Aquestas mossas m' arruinarán... Demanan més qu' en Villaverde.

BATALLA ESPIRITUAL

—¡Gracias a tú no puch viure!
—¡Tú 'l negoci 'm fas malbé!

—Madrid resoldrá 'l litigi.
—¿Dant la raho a qui no 'n té?

si 'm donares el goig de possehirte
per ferme 'l desengany més dolorós;
si vas lograr juntar dins de mon ànima
rabia, fàstich y amor;
just es que 'l llibre aquest, ahont s' aplegan
de tot allò recorts,
vaji a tú dedicat. Ja sé de sobras
que aixó no t' ha de fer fret ni calor.

Altres llibres rebuts:

Lo COMTE L' ARNAU, llegenda dramática en un prólech y dos actes, obra póstuma de 'n *Frederich Soler*, que ab tant èxit s' està representant actualment en el *Teatro Romea*.

No 's pot dir.—Comedia en tres actes, per *A. Ferrer y Codina*. Aixís a lo menos ho diu la portada, sense que ni en aquesta, ni en cap més lloch de l' edició se consigni que l' obra procedeix del teatro de Labiche.

Lo BORT.—Soliloqui tràgich, en vers, original de 'n *J. Bué Ventura*, estrenat el 4 de Desembre de 1898 en el Cassino Republicà de la Barceloneta.

RATA SABIA.

PRINCIPAL

A tall de barberia treballa sols els dissaptes y diumenjes y un que altra dia escadusser de la setmana.

Desde la anterior revista han sigut afeytadas las

següents obras: *El sombrero de copa*, *La Pasionaria* y *Conflicto entre dos deberes*.

Com la companyia dirigida pel Sr. Salvat treballa ab verdader esmero y 'ls preus son econòmichs, el vell teatro mereix un tracte mes carinyós del que li dispensa 'l públich de Barcelona.

ROMEA

Lo Comte l' ARNAU diumenje va tenir un gran èxit davant de un públich nutridíssim qu' omplia 'l teatro de gom a gom.

Obras en porta: *La planzadora*, pessa en un acte del jove Jascinto Capella, y *La nevoda*, comedia en tres actes de 'n Teodoro Baró.

NOVEDATS

No volém parlar de *Il padrone delle ferriere* (Felipe Derblay) obra que 'ns es sumament antipática per son convencionalisme y per son caràcter romàntich aburguesat... Si no fos perque la Mariani hi està admirablement, revelant la extraordinaria ductilitat del seu talent, no valdria pas la pena de anarla a veure. Pero ab la excelent actriu y sos dignes companys se ven sempre una execució homogènea y cuidadíssima, que fa olvidar los punts flachs de las produccions més inconssistents.

La comedia *Amanti*, del jove autor francès monsieur Donnay, ja es una altra cosa. Desde sas primeras escenas se descubreix l' enginy espurnejant de un escriptor intimament compenetrat de la vida de Paris, en las regions ahont el pecat elegant impera. Y en Donnay se complau presentant aquells tipos al viu, sense vels y ab totas las cruasas del llenguatge que usan.

Pero l' obra no emociona ni pot emocionar. Aquells amors de una cortesana versàtil parlan més a la curiositat que al cor. L' acció de la comedia sobre ser molt limitada se desarrolla ab extraordinaria lentitut... y si no sigués perque 'ls personatjes

diuen unas frases tan graciosas... ¡vaja que alló es xampany fi, y de un exquisit bouquet!

L'execució, superior. La Mariani troba matisos que la diferencian de Zaza, de *La dama de las Camelias* y altres personatges si fa no fa de la mateixa corda. En aquesta facilitat assombrosa de diferenciació radica un dels mèrits principals de la gentil actriu, que com l'abella xucla de totes las flors pera donar mel rica de totes las essencias.

Paladini, l' tipo del amant vell que paga, y Zampieri, la representació del amant jove que gosa de la passió y sofreix sas amarguras y decepcions, constituïren ab la Mariani l' terceto qu' es l' ànima de l' obra, la qual, anys enrera, tal volta hauria fet dormir, y avuy en cambi ha sigut rebuda ab agrado, y en alguns de sos passatjes fins ab aplauso.

Aixó sí, per part de la gent que blasona de pudibunda, no n vulguin més d' escarafalls!

CATALUNYA

El sainete *Los buenos mozos* no desmenteix en quant a la lletra la bona mà dels Srs. López Silva y Fernández Shaw, y per lo que respecta a la música revela també la paternitat del mestre Chapí.

Pero està fet encare ab els motllos vells. L' acció queda reduhida a lo qu' hem vist tantas vegadas y fins tractat pels mateixos autors. Un y una que de tant que s' estiman se fan patir, donantse lo que 'ls xulos ne diuen *achares*, fins que al últim cantan el duo de amor y tot s' armonisa.

No revela l' elecció de aquesta mena de assumptos una gran facundia de imaginació; pero aquesta falta està compensada pel valor literari de algunas escenas, per son llenguatge viu y plé de relleu, per sa versificació nutrida. Alguns tipos secundaris bastant ben apuntats, encare que poch originals, acaban de amenisar l' espectacle.

La música s' distingeix per la facilitat ab qu' està escrita. En lo duo de amor, que sigué la pessa més aplaudida, 'ns sembla descobrirhi com a motiu culminant una melodia de *Ruy Blas*... ¡Qué s' hi ha de fer! Cada hū busca l' seu bé, ahont pot trobarlo.

En l' execució s' distingiren la Srta. Bordás, el Sr. Duval y de una manera especialissima l' Sr. Gil.

* *

S' està preparant lo pròxim estreno de la sarsuela *La Casa de Dios*, que ha sigut, segons sembla, un dels grans èxits de la temporada madrilenya.

GRAN-VIA

La *Cariñosa*, lletra de 'n Jackson Veyan, música del mestre Breton vá caure.

Descansi en pau.

* *

Altra sort molt distinta li ha capigut a la titula-da, *El sábado de gloria*, dels Srs. Larrubiere y Casero, música del mestre Brull, no perque sobresurti per la seva novetat; pero a lo menos l' acció resulta entretinguda y l' diàlech està escrit ab certa gracia.

La música es agradable y moguda y sos principals números sigueren aplaudits ab justicia.

N. N. N.

—La Pintura molt m' agrada,
es un art que hi tinch passió;
pró a la sogra si que no
la puch veure ni pintada.

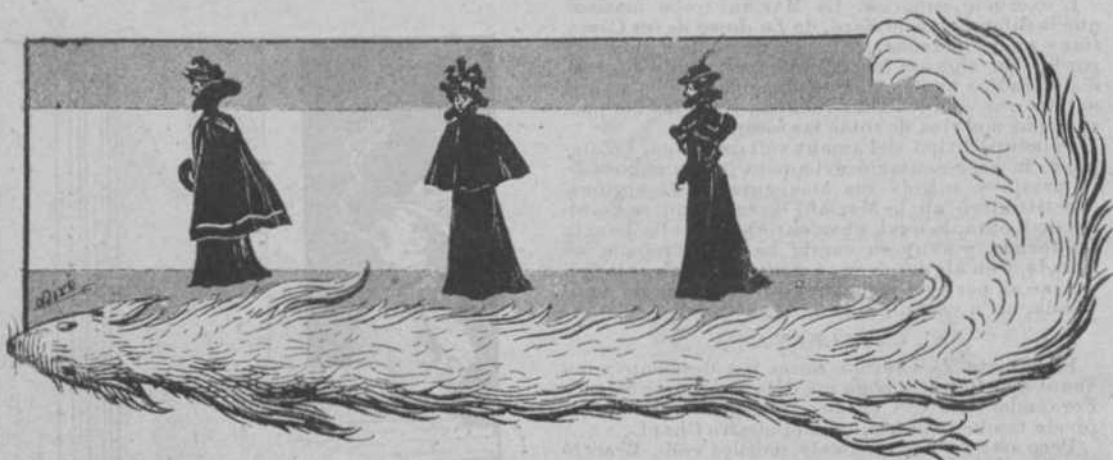
Estava l' fill de 'n Tomás
a ca 'n Valenti llegint
y com s' anava enfosquint

LA VIDA DELS OBRERS

A la bastida no hi ha barana,
lo trist paleta rellisca y... ¡xap!
(De mestres d' obras y contratistas,
sembla miracle, may ne cau cap.)

LA CAPA

En qüestió de capes corran avuy dia
gustos diferents;

qui la porta llarga, qui la porta curta,
qui no 'n porta gens.

vá dirli:—M vols doná 'l gas?
—Vaig á darte'l—contestá
tot galán en Valentí.
Y obrint l' aixeta, afegí:
—Apa, ja 'l pots agafá.

LL. BONNIE.

Dos pagesos admirats
veient l' elèctrich tranvia
que sense animals corria
varen quedar assombrats.
—Has vist, tú, Geroni, fins
á quin punt hem arribat?
—Be, però... ¿vols dir, Bernat
que 'ls animals no van dins?

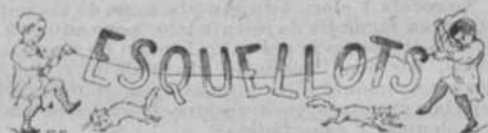
J. MORET DE GRACIA.

Una dona de Valldaroca
ab son marit vá renyí
perque la bastonejava
quan bevia massa vi.
Citat ell davant del jutje,
vá dir fent el ploroner:
—Si pego á la meua dona,
la culpa es del taberner.

F. LLENAS.

—Estém molt mals—deya en Troca,
jo ab prou feynas puch menjá—
y té rahó, puig temps ha
que té un tumor á la boca.

ANTON DEL SINGLOT.

Ja está decidit. El nou arcalde de Barcelona
será en Sandiumenje.

¡Un Sant que diu que menja!

Y menjant ha sigut nombrat, no en el ministe-
ri, en un restaurant de Madrit. La comissió de
silvelins que va anarhi convidá al ministre Dato
á un ápat suculent, y al estrépit de una salva d'
ampollas de xampany, va ser nombrat l' arcalde
nou.

Proposo que 'l dia que prengui possessió, ho
fassa rodejat dels porters y agutzils vestits de
becos, y que 'l portin á la Casa Gran no en cotxe
sino en una gran safata, á tall de *pavo truffé*.

L' ex-gobernador de Girona, Sr. Soldevilla, va
fer estrenar al Teatro Espanyol de Madrit un dra-
ma titulat: *Juez y reo*, ab tant bon éxit que per
falta d' espectadors el teatro va haver de tan-
carse poch temps després de la primera represen-
tació.

Tant mateix es mes fácil ser governador de Gi-
rona que autor dramátich: ¿veritat, Sr. Solde-
villa?

SENSE SOLUCIÓ

—L' assumpto de las ayguas de Moncada continúa tan fosch com el primer dia.

En cambi es mes fàcil fer tancar un teatro que una casa de joch.

¡Pobres voluntaris catalans!

Cad' any el quatre de Febrer fan lo mateix: al dematí se'n van a missa davant del Cristó de Lepanto; després, al Parch a visitar l'estàtua de 'n Joanet, que desde del seu pedestal encare sembla que 'ls estiga arengant; al mitj-dia, a dinar a la fonda del Pi, y al vespre, al Tivoli, ahont se dona una funció a benefici d' ells.

Cad' any hi van y cad' any se troban que son menos. Avuy forman ja un grupo ben poch numerós, y casi 's veuen en el cas de preguntar:

—¿Qui será l'últim?

En B. Farcosa, m' envia pel correu, las següents notas de actualitat:

—Qué me'n dius del concert económic?

—Home, que a n'aquest pas, en lloch d' económic ens resultarà car de viatjes.

—¿Qué't semblan els llums elèctrics de la Gran-via?

—Que donan molta llum.

—¿Cóm s'enten?

—Sí, noy, donan molta llum respecte 'l predomini del anglés sobre l'Ajuntament de Barcelona.

En Mataix, el lacayo de 'n Polavieja va venir a Barcelona. —¿A qué vé en Mataix? —se preguntavan molts. —¿Qué 's proposa? ¿Qué vol? ¿Qué intenta?

Prompte va saberse. En Mataix va venir senzillament a pendre 'l pols als vells polaviejistas...

GATADA

—Me sembla que 'ls meus convidats no podran queixarse del menú.

ELS REYS DEL DIA

EL FARINAYRE

—Jo soch qui tallo, jo soch qui mano,
jo faig el compte que millò'm vá;
si no se'n paga lo que demano,
no's menja pá.

a veure si encare conservavan alguna mica de calor pel general de las ulleras fumadas... ó averiguar si encare se'n podria treure alguna cosa.

Pero 'l desengany ha sigut terrible. Y en Mataix se'n ha anat a dir al seu amo y senyor:—General: totas, pero totas las gallinas de Barcelona se'ns han tornat locas.

No deixin de anar a veure al gegant Arrudi, que reb sas visitas en el Saló màgich de la Rambla del Mitj.

Es un homenás com un Sant Pau, molt ben fet, guapo, simpàtic, y casat ab una franceseta de tamanyo natural, rossa com un fil d'or.

Aquí ahont de gegants no veyem sino al Hereu y a la Pubilla per Corpus, y als que 'ls fan tot l'any, la presencia del aragonés Arrudi es una curiositat molt agradable.

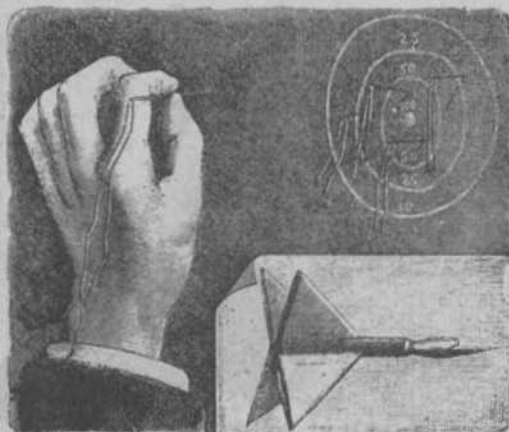
Jo fins crech que 'n Dato 'ns hauria fet un gran favor nombrantlo arcalde, puig es l'home de mes talla que avuy tenim a Barcelona.

Algúns autors dramàtics han rebut una comunicació del Teatro Catòlich invitantlos a escriure obras en qual acció no hi intervinguin papers de dona.

Seria curiós que 'ls catòlics que 's dedican al teatro expliquessin quina es la causa de la tirria que tenen a la mes hermosa meytat del género humà... per supuesto, tirria de boquilla, porque

DISTRACCIONS CASULANAS

(De l'obra Tom-Tit, de la casa E. Capdeville.)

UNA FLETXA IMPROVISADA

Una agulla de cusir ¿quí serà capàs de clavar-la en un *blanco* de fusta, tirant-la desde certa distància? Ningú.

Y no obstant, no hi ha res més fàcil. Enfilan l'agulla (una mica groixuda y ben fina de la punta,) s'apartan del *blanco* dos ó tres passos, la tiran ab forsa y ja està clavada. Repeteixin l'experiment las vegadas que vulguin; sempre 'ls darà l'mateix resultat.

L'operació pot també ferse (vejis la vinyeta de la dreta del dibuix) ab un mànec de ploma d'escriure, posanthi en lloch de fil unas aletas de paper.

com á fills que son d'Eva, quan vé la ocasió, saben lluhir-se com ningú.

Per lo demés un teatro sense donas es lo mes sosso y lo menos viril que puga imaginar-se.

Hem tingut ocasió de veure 'ls metxeros Aguilas, que son verdaderament l'água dels metxeros per incandescencia, tant per la llum hermosa que donan, com per la solidés dels caputxons de doble camiseta, que duran moltíssim més que tots els fins ara coneguts.

Al carrer del Bonsuccés 11, entressol es ahont se poden examinar.

Y ara consti que aixó no es un reclám, sino un petit favor que pensém fer als nostres estimats lectors.

Perque la missió de la premsa es aquesta: donar llum, y si's pot donar á poch gasto, molt millor.

Diu un periódich de Madrid:

«Rafael Guerra se ha retirado con la cuantiosa suma de 10 millones de pesetas.»

¿Quin sabí, quin home eminent pot retirar-se en lo nostre país ab un passament que representi sols la décima part de aquesta suma guanyada matant toros?

¡Y 'ls aficionats encare conservan l'admiració per un torero, després que aquest se 'ls hi ha em portat tots els quartos!...

Vamos que 'l diputat Sedó no pot negarse que 's desviu pera fer la felicitat del districte que representa.

A ell se deu que Sant Feliu de Llobregat y Esparraguera hajan adquirit el tractament de *il·lustrissim* per sos respectius ajuntaments.

Ara en Villaverde ja pot despullar als contribuyents de aquelles dugas vilas, que 'ls seus ajuntaments serán *il·lustrissims*, y aixó es una cosa que vesteix molt.

Demà dissapte número extraordinari de *La Campana de Gracia*.

A mes de un text nutrit y molt intencionat alusiu á la proclamació de la República y á diversos assumptos de gran actualitat, publicarà dibuixos de n Manuel Moliné, J. Lluís Pellicer, Apeles Mestres y Mariano Foix.

Será, donchs, un número superior.

La casa Fiter y Planas ha obert un magnífich establiment de blondas en lo carrer del Concell de Cent, número 295 bis.

Desde molt antich la casa Fiter porta la batuta en aquesta artística industria catalana; ha fet obras notabilíssimas; conta ab un copiós arxiu de dibuixos admirables; y fa treballar á mes de 2,500 puntaires de la Costa y altres punts de Catalunya.

Proporcionar á un article tan preciós un estutx digne del mateix, es lo que ha realitat al instal·lar-se en lo nou local que ocupa, ricament decorat, á estil del sigle xvi, l'època clàssica de las blondas.

Y aixó que avuy las senyoras apenas gastan mantellina. ¡Ah, si sabessin lo hermosas qu' están ab aquesta prenda, quina pressa 's donarian á deixar els armatostes, que ab lo nom de sombreros els venen á pes d'or els francesos!

Si gastavan mantellina, proporcionarian pá á molts families modestas... y encare un'altra cosa: quan anessin al teatro no farien nosa per veure la funció.

L'altra dia vaig trobar á un pobre bohemí vestit de dril.

—¿Cóm t'atreveixes ab aquest fret que fa á anar tan prim de roba?

—Veurás—va contestarme—m'han contractat per cantar de baix, y procuro costiparme per tenir la veu mes groixuda.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L'ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—*Ma-te-ri-a*.
- 2.ª ID.—*Per-diu*.
- 3.ª ANAGRAMA.—*Sogra—Orgas*.
- 4.ª TRENCA-CLOSCAR.—*Mancha que limpia*.
- 5.ª ESTRELLA NUMÉRICA.—*Tirapén*.
- 6.ª CONVERSA.—*Rita*.
- 7.ª GEROGLÍFIC.—*Mitjas solas y punteras*.

Demà dissapte

LA CAMPANA DE GRACIA
publicarà número
EXTRAORDINARI

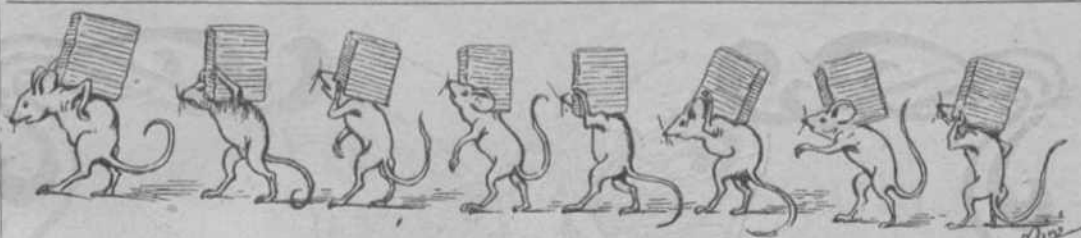
Text d'actualitat degut als habituals redactors y colaboradors del periódich.—Il·lustració de M. Moliné, J. Lluís Pellicer, Apeles Mestres y Mariano Foix.

8 planas 10 céntims

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20.

A. López Robert, impresor, Asalto, 68.—Barcelona

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2.

Ultimas publicaciones

LA CONDENADA por VICENTE BLASCO IBAÑEZ
Un tomo 8.º Ptas. 2.

LA OPINIÓN EN CATALUÑA por Fernando Soldevilla
Un tomo 8.º Ptas. 2.

LA FAMILIA ASPARO

NOVELA DE COSTUMS DEL NOSTRE TEMPS PER

DOLORS MONCERDA DE MACIÀ

Un tomo en 8.ª Ptas. 3.

FECUNDIDAD por EMILIO ZOLA (2.ª edición)
Dos tomos 8.º Ptas. 4.

LO COMTE L' ARNAU Llegendra dramática de FREDERICH SOLER
(Serafi Pitarra) Preu 2 pessetas.

LA GRANUJERIA ANDANTE por VICENTE SANCHIZ
Un tomo 8.º Ptas. 4.

TONTERÍAS por JEPH DE JESPUS (J. Serra Constansó)
Un tomo 8.ª Ptas. 2.

CHULAPERÍAS

por J. LOPEZ SILVA

Un tomo 8.º Ptas. 3'50.

MIGAJAS

por J. LOPEZ SILVA

Un tomo en 16.º Ptas. 0'50.

DE ROMPE Y RASCA

por J. LOPEZ SILVA

Un tomo en 16.º Ptas. 0'50.

Último tomo publicado de la
COLECCION DIAMANTE (Edición LÓPEZ)

A LA SOMBRA DE LA HIGUERA

por EL NOTABLE ESCRITOR

VICENTE BLASCO IBAÑEZ

Un tomo 16.º con una cubierta en colores Ptas. 0'50.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuu ó bé en sellos de franquig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d'extravios, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponents de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

XANFAYNA CARNAVALESCA

Per tots els gustos y per tots els gastos.